

Predistorijat

Pozorišni život u Užicu datira od 1856. godine, kada je osnovano Teatralno društvo kao programska aktivnost tadašnjeg Čitališta (prve biblioteke u gradu, osnovane te iste, 1856. godine). Teatralno društvo je bilo smešteno u Kaljevića kući (ugledni predsednik Okružnog suda i trgovac).

Užički Teatar osnovao je Stojadin Obradović, upravitelj Čitališta (svedoči njegovo pismo knezu Milošu Obrenoviću iz 1859. godine).

Prva pozorišna predstava u Užicu izvedena je 15. februara 1862. godine. Bio je to komad "Boj na Čačku 1815". Iste godine prikazani su komadi "Smrt Stevana Dečanskog" i "Ajduci". Godine 1866. malobrojna građanska publika gledala je predstavu "Hajduk Veljko".

Novinski članak sačuvan iz perioda prve premijere svedoči o interesovanju Užičana za pozorišni prikaz: "Najodličniji cvet našeg građanstva beše sa najvećom ljubavlju na ovom predstavljanju i soba za sedenje je dupke puna... Osim 100 duša što beše u sobi i na mestima što se mogaše videti, još se toliko povratilo, jer nije bilo mesta za njih".

Nakon ovih prvih izvođenja, pozorišni život u gradu je imao dužu pauzu, sve dok predratne 1913/14. godine đačka pozorišna grupa Gimnazije, pod rukovodstvom profesora Dejana Malenkovića kao njenog osnivača, nije izvela više komada.

U međuratnom periodu gradska publika je, izgleda, više pokazivala sklonosti ka filmskoj umetnosti, jer nastaje novo zatišje u pozorišnim prikazima.

Tek sa prvim danima Užičke republike, 1941. godine, umetnička partizanska četa izvodi domaće i sovjetske pisce: "Mati", "Knez Ivo od Semberije", nekoliko Nušićevih komada, "Kako se kalio čelik", "Početak bune protiv dahija"... Glavne uloge igrali su Milutin Čolić, Alija Nedić, Filip Marjanović, Milenko Đurić, Časlav Jehlička. Pored Kaljevića kuće, u kojoj je tradicija bila nastavljena, predstave su bile izvođene i u Sokolskom domu (Sokolani) i Filkim bioskopu.

Pozorište danas

Narodno pozorište Užice osnovano je kao Oblasno narodno pozorište odlukom Ministarstva prosvete Srbije 10. avgusta 1945. godine.

Prva premijera bila je 4. septembra 1945. godine, Nušićeva "Gospođa ministarka", u režiji Obrada Nedovića. Svoj rad Pozorište je započelo u Sokolskom domu.

Od 1948. godine Narodno pozorište Titovo Užice premešta se u Filkin bioskop, koji se nalazio na glavnoj gradskoj ulici.

Sa rekonstrukcijom glavnog gradskog trga, Trga partizana, Pozorište dobija svoju novu zgradu, koja je sa celim trgom predstavljala i novi urbani identitet grada - projektant je bio arhitekta Mandić. Nova zgrada je otvorena 1967. godine.

Osnivač Narodnog pozorišta Užice je Skupština opštine Užice i ono je danas jedino profesionalno pozorište na teritoriji jugozapadne Srbije, na teritoriji istorijski poznatoj kao Užički kraj.

Pozorište je zaključno sa sezonom 2007/08. izvelo 501 premijeru.

Anatomija jednog uspeha

Narodno pozorište Užice postalo je teatarski fenomen: daleko od metropole, u ne baš komfornim tehničkim i finansijskim uslovima, bez velike medijske pažnje, stvara veliku pozorišnu "buku", domaću i evropsku. Najnoviji uspeh ovog ansambla na 39. Pozorišnom bijenalu u Veneciji, kao prvog teatra iz Srbije koje je učestvovalo na tom prestižnom evropskom festivalu, nije posledica stihije, niti početničke sreće, već dugogodišnjeg iskustva, predanog rada i želje da proveri svoje potencijale i "provetri" sopstvenu scenu. Uspeh je još veći, jer je ovaj teatar pronašao način kako da se uporedi sa drugima i to baš u ovo tranziciono vreme, koje ne mazi kulturu i umetnost. Biti jedini i nije toliko vredno, ali je veoma važno dokazati se i izvan sopstvenog atara. Time se i potvrđuje ona stara da je provincijalizam stanje duha, a ne suma kilometara koju treba preći do metropole.

Nenad Kovačević